herpy

LEGUANER

Common Puerto Rican Anole

Anolis cristatellus

Anolis cristatellus er en kraftig, dagaktiv anole fra Puerto Rico og Jomfruøerne. Hannen har en høj, finnelignende kam på halen, som altid står oprejst, og en gulgrøn hudlap med en orangerød kant, som den folder ud under nik og armstrækninger. Arten lever på stammer og i lav højde, er territorial og meget sky, og den kræver UVB, levende foder og et terrarie med både grene og bund.

Familie: Dactyloidae Tidligere navn: *Anolis cozumelae; Anolis lindeni; Ctenonotus cristatellus*

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**15-20 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**4-8 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Træboende og jordboende**
Biotop	**Tørskov og regnskov**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**60 × 45 × 60 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**26-29 °C**
Hotspot	**32-35 °C**
Temperatur, nat	**20-24 °C**
Luftfugtighed	**60-80 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-zone 2
Kost	**Insekter**
Holdes	**Enkeltvis eller 1 han med flere hunner**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kuldstørrelse	**1-2 æg**
Inkubation	**45-55 dage** ved 26-28 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står hverken på CITES-listerne eller i EU's bilag A-D og er ikke på den danske liste over dyr, som private ikke må holde (bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015). Den står heller ikke på EU's liste over invasive arter.

Om arten

Anolis cristatellus er en lille til mellemstor, kraftigt bygget anole med en stor, bred hals og en kort, kileformet snude. Grundfarven er bronzebrun til grågrøn med utydelige, uregelmæssige brune pletter, og bugen er grønlig gul. Dyret kan skifte fra lysegrå til rødbrun og næsten sort efter stemning og lys. Hannen kendes på den høje, sejlformede kam langs halen, som altid står oprejst og er støttet af forlængede hvirvler; halen er sammentrykt fra siderne. Hunnen har en lavere kam. Hudlappen under struben er hos hannen gulgrøn med en brændt orange til rødlig kant, og hos hunnen mindre.

Den samlede længde er 15-20 cm med hale. Hannen når omkring 8 cm fra snude til kloak, hunnen er mindre og slankere. Ungerne er ca. 5 cm lange og har tværbånd og ofte en lys stribe langs ryggen, som nogle hunner beholder som voksne.

Arten blev beskrevet i 1837 af Duméril og Bibron. Den hører til de såkaldte stamme-jord-anoler, som lever på de nederste meter af træstammer og går på jorden for at æde og lægge æg. To underarter er anerkendt: den nominate form på Puerto Rico og *A. c. wileyae* på øerne øst for Puerto Rico.

A. cristatellus er et dyr til at se på og ikke til at tage i hånden. Den er sky, hurtig og territorial, og hannerne kæmper indbyrdes. Arten er indført til bl.a. Florida, Den Dominikanske Republik, Costa Rica og Dominica, hvor den trives i byer og forstyrret land, og et dyr må derfor aldrig slippes løs.

Udbredelse og levested

Anolis cristatellus er oprindelig på Puerto Rico med flere mindre øer omkring, på Vieques, Culebra og Culebrita og på de amerikanske og britiske Jomfruøer. Arten er indført til bl.a. det sydøstlige Florida, Den Dominikanske Republik, Costa Rica og Trinidad. Kortet viser kun det oprindelige område.

> **Oprindelig udbredelse:** Puerto Rico, De Amerikanske Jomfruøer og De Britiske Jomfruøer.

LEVESTED

Arten findes i næsten alle levesteder på Puerto Rico og Jomfruøerne, fra åbne marker og kratskov til regnskov, fra havniveau og op til omkring 1000 m. Den er almindelig på stammer, hegnspæle, mure og husvægge i byer og haver. Den er dagaktiv og sidder mest i de nederste to meter af stammer og klatrer kun lejlighedsvis højere.

Hannerne forsvarer et område på 2-19 m² ved at nikke, tage armstrækninger og folde hudlappen ud. Hunnerne har mindre områder, som overlapper hannens. Arten æder mest insekter, men også små frugter, frøer og mindre øgler. Den holder øje med byttet fra en siddeplads på stammen og jager efter syn.

Pasning

TERRARIET

Der findes kun lidt viden om pasningen af *Anolis cristatellus*. Tallene for temperatur, fugt, lys og inkubation er lånt fra *Anolis sagrei* og *Anolis carolinensis*, som holdes meget mere og har næsten samme krav.

Et enkelt voksent dyr skal have et terrarie på mindst 60 × 45 × 60 cm (længde × bredde × højde). Større er bedre. Arten sidder lodret på stammer og tykke grene og går ned på gulvet for at jage, så terrariet skal have både tykke, skråt stillede grene og en bund at løbe på. Kork og stammestykker på bagvæggen giver de lodrette flader, den foretrækker.

Indret med grene i flere højder, kork, lianer og tæt løv af levende planter som *Epipremnum* eller *Philodendron*. Bunden er mindst 5 cm kokosfiber og havejord med et lag løv øverst. Fjern ekskrementer dagligt, og skift hele bunden hver 3.-4. måned. Terrariet skal helst åbne forfra og være godt ventileret, og låget skal være tæt, for arten er hurtig og slipper let ud.

Hold som udgangspunkt ét dyr i hvert terrarie. Hannerne er stærkt territoriale og må aldrig bo sammen, og flere dyr giver let kampe og stress.

Læs mere: Inkubation af æg

TEMPERATUR

Luften skal holde 26-29 °C om dagen, og solpladsen skal have en overfladetemperatur på 32-35 °C målt med et infrarødt termometer. Den køligere side er 24-26 °C. Om natten er 20-24 °C passende. Det varmeste sted skal være øverst eller på en tyk gren, og dyret skal altid kunne komme væk fra varmen.

Brug en halogenspot over en gren, og afskærm den, så dyret ikke kan brænde sig. Varmemåtter og farvede pærer er ikke velegnede. Mål med digitale følere på solpladsen og i den kølige ende. Er rummet koldt om natten, kan en keramisk varmeemitter på termostat holde minimumstemperaturen uden lys.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal være 60-80 %: lavere midt på dagen og højere om natten. Forstøv planterne og terrariet morgen og aften med en trykforstøver, eller brug et tåge- eller regnanlæg på timer, og mål med et digitalt hygrometer midt i terrariet. Anoler drikker vanddråberne fra bladene, og mange dyr tager ikke vand fra en skål; en lille skål med friskt vand og et drypanlæg hjælper.

Ventilationen må ikke ofres for fugten. Står luften våd og stille, vokser skimmel, og dyret får luftvejsproblemer.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

LYS OG UVB

Anolis cristatellus er dagaktiv og skal have UVB hver dag for at danne D3 og optage kalk. UVB-lampen skal give Ferguson-zone 2, dvs. et moderat UV-indeks på solpladsen. Et T5 HO-rør på 6 % eller en tilsvarende lampe i en reflekterende armatur passer, hvis afstanden til grenen passer til lampens styrke, så følg producentens anvisning og mål gerne. UVB går ikke gennem glas eller plastik, så et vindue er ikke en erstatning. Skift røret efter producentens anvisning, som regel hvert år.

Lyset er tændt 12 timer om dagen og kan følge årstiden: omkring 14 timer om sommeren og 10 timer om vinteren. Supplér med et plantelys på omkring 6500 K, som også får de levende planter til at vokse. Om natten slukkes det helt.

Læs mere: Lys og UVB Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

FODER

Arten er insektæder og tager levende byttedyr, der bevæger sig: fårekyllinger, kakerlakker (fx dubia og discoider), græshopper, silkeorme, hornorme, små superorme og larver af soldaterfluer. Foderdyrene skal være lidt mindre end dyrets hoved. Variation er vigtig, og fede foderdyr som melorme og voksmøllarver gives kun af og til. Enkelte små frugtstykker kan gives sjældent.

Unger fodres dagligt, og voksne hver anden dag med 2-3 foderdyr pr. gang. Støv foderdyrene let med kalk uden D3 ved hvert måltid og med et multivitamin 2-3 gange om måneden, og giv foderdyrene fuldfoder 1-2 døgn, før de gives videre. Dyret jager fra en siddeplads, så en lav fodringsplatform på en gren midt i terrariet er praktisk. Frisk vand skiftes dagligt, og dyret drikker også dråber fra forstøvede blade.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Arten er sky, hurtig og ikke et dyr til håndtering. Den kan tabe halen, og den gror ikke ud igen i samme form. Hannen er stærkt territorial og nikker med hovedet, tager armstrækninger og folder hudlappen ud mod andre hanner og mod sit eget spejlbillede, så undgå spejle i terrariet. Dyret skifter farve efter stemning, og en pludselig mørk farve er et tegn på stress.

Gå roligt til og fra terrariet, og lad dyret være i fred under fodring. Opdrættede dyr falder bedre til end vildfangne. Nyindkøbte dyr holdes i karantæne.

Læs mere: Karantæne og hygiejne Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannen er større, har en høj, oprejst halekam og en stor, farvet hudlap, mens hunnen har en lavere kam og en mindre hudlap. Unge hanner ligner hunner, og kam og hudlap udvikles med alderen. Alder ved kønsmodenhed er ikke dokumenteret for arten; beslægtede anoler er kønsmodne inden for det første år. Levetiden er ikke dokumenteret for arten; andre anoler bliver 4-8 år i fangenskab.

PARRING

Hannen nærmer sig hunnen med nik, armstrækninger og udfoldet hudlap. Er hunnen modtagelig, svarer hun med nik, og hannen bider hende i nakken under parringen. Hunnen afviser en uvelkommen han ved at flygte. Arten yngler i naturen hele året, men med færre æg i kolde og tørre perioder. En han og to-tre hunner kan holdes sammen i et stort terrarie med mange skjul og grene, men hannen skal fjernes, hvis han jager hunnerne uafladeligt.

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen lægger ét æg ad gangen, sjældent to, med omkring to ugers mellemrum. Hun graver ægget ned i fugtig, løs jord eller under træ og sten og dækker det til. Flere hunner bruger gerne samme redested. Giv hende en bakke med mindst 5 cm fugtig, løs jord eller kokosfiber i terrariet. Ægget er lille og blødskallet, og hun kan lægge i krukker med planter.

INKUBATION

Æggene flyttes forsigtigt med samme side opad til en lukket beholder med let fugtigt vermiculit. Ved 26-28 °C varer inkubationen omkring 50 dage. Tjek ugentligt, at underlaget er fugtigt, og at ingen æg mugner.

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne er ca. 5 cm lange ved klækningen. De skal have mikrofoder som flyveløse bananfluer og nyklækkede fårekyllinger dagligt, støvet med kalk og vitaminer, og dagligt forstøvede blade, så de kan drikke. Hold ungerne i et terrarie, der er indrettet som de voksnes, men mindre, og skil hannerne, så snart kønnet kan ses, så de ikke kæmper.

Sundhed og typiske fejl

De fleste problemer skyldes fejl i opsætningen. De typiske er:

- Metabolisk knoglesygdom ved for lidt UVB eller for lidt kalk.
- Tørre eller sidende hudrester ved for lav luftfugtighed, især på tæer og hale.
- Luftvejsinfektioner ved dårlig ventilation eller for kølige forhold.
- Brændsår, hvis dyret rører ved en lampe.
- Stress og kampskader, hvis flere hanner holdes sammen.
- Parasitter hos nyindkøbte dyr, især vildfangne; nye dyr holdes i karantæne.

Gå til dyrlæge, hvis dyret ikke spiser i mere end en uge, er slapt, har slimflåd fra mund, næse eller øjne, hævelser eller sår.

Læs mere: Typiske sygdomme og tegn på sygdom

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.